

Nujni enotni nastopi in akcije

Že zadnjič smo kratko poročali, da je ob sklepu razprave o zakonskem osnutku za ratifikacijo osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo poslanska zbornica odobrila resolucijo, ki so jo predlagali predstavniki Krščanske demokracije, komunistične partije, socialistične in republikanske stranke in ki se med drugim takole glasi: »Poslanska zbornica obvezuje vlado, da pripravi ustrezne instrumente, da bodo zajamčeni slovenski narodnostni skupnosti, ki živi v deželi Furlaniji - Julijski krajini, popolna enakopravnost, svobodni razvoj in globalna zaščita.«

Zunanji minister Forlani pa je kot priporočilo vladi vzel na znanje tudi posebno resolucijo, ki sta jo predložila komunistični poslanec Cuffaro in socialistični poslanec Lombardi. Njuna resolucija se najprej sklicuje na 6. člen ustave, ki določa, da republika štiti s posebnimi normami jezikovne manjšine, in na 3. člen posebnega statuta avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine, ki priznava enakopravnost vsem državljanom ne glede na jezikovno skupino, kateri pripadajo, ter zaščito njihovih etničnih in kulturnih značilnosti. Zato resolucija poudarja veljavnost osimskega sporazuma, ki v svojem uvodu naglašja, da se obe vladi strinjata z načelom najširše zaščite pripadnikov narodnostnih skupnosti, kar bosta podpisnici uresničili na avtonomen način, z notranjimi normami. Pri tem poslanska zbornica — nadaljuje resolucija — »upoštevata, kako 8. člen osimskega sporazuma poudarja, da podpisnici v celoti sprejemata obveznosti, ki izhajajo iz posebnega statuta londonskega sporazuma, in sicer v trenutku, ko slednji preneha veljati. Poslanska zbornica poudarja, da je treba vprašanje slovenske manjšine reševati globalno in se zaščita torej ne tiče samo tržaške, temveč tudi videmske in goriške pokrajine. Hkrati ugotavlja, da so bili že pred leti vloženi zakonski predlogi o globalni rešitvi vprašanj slovenske manjšine v Italiji in da morajo biti med drugim rešena še mnoga vprašanja, med temi vprašanje rabe slovenskega jezika v izvoljenih telesih, izpopolnitev šolstva in njegova avtonomija, ustanovitev televizijskih oddaj ter uresničitev družbeno - gospodarske politike, ki bo ustrezala potrebam manjšine, okrepitev njenih kulturnih ustanov. Zaradi vsega tega — zaključuje resolucija — poslanska zbornica obvezuje vlado, da čimprej predloži zakonske ukrepe za globalno zaščito slovenske manjšine.«

Poslanska zbornica o tej resoluciji ni glasovala, vendar je zunanji minister Forlani, kot smo že omenili, izjavil, da je za vlado zaščita vseh narodnih manjšin obveza, ki je v skladu z ustavnimi določili.

Zakonski osnutek za ratifikacijo osimskih sporazumov, ki ga je bila pripravila že prejšnja

(Dalje na 8. strani)

Misli ob vstopu v novo leto

Vstopili smo v novo leto 1977. Občutek imamo, da si ljudje tudi pri nas že dolgo niso tako srčno želeli dati slovo staremu letu kot letos. Leto 1976 je namreč že preveč boleče spominjalo na potres, na hudo poslabšanje gospodarskega stanja, na ugrabitve, rope in najrazličnejše škandale, kar je v državi, v kateri živimo, še bolj zaostriло že tako napeto splošno politično in družbeno stanje. Le malokdo je pomislil, da je vsaj koledarsko za eno leto starejši, da bodo s tem nastajali novi problemi, da marsikdo ne bo več tako telesno odporen, kot je bil doslej, da bo morda postal bolj dovzeten za razne telesne in duševne tegobe, za razne bolezni itd. Marsikdo si je na Novo leto nekako oddahnil, ker je bil prepričan, da se je znebil nečesa, ki ga je tako dušeče morilo.

Ob Novem letu si seveda vsi srčno želimo, da bi se naši občutki olajšanja izkazali za upravičene, da bi nam bilo odslej v vseh pogledih boljše. Toda kot so vsi ti naši občutki olajšanja hvale vredni in vsem na splošno v znatno duševno pomoč, se nikakor ne smemo pustiti ujeti v zanke svojega lastnega čustvovanja, češ da nam bo leto, ki se je komaj začelo, samo po sebi prineslo boljše bodočnost. Tudi ob tej priložnosti se moramo živo zavedati, da je bilo in je življenje predvsem boj in da bo predvsem od naših vsakodnevnih prizadevanj, od vsakodnevnega dela vsakogar izmed nas odvisno, kakšni bodo v prihodnjih mesecih odnosi v družbi ali skupnosti, v kateri živimo, in kako bo vsakomur izmed nas osebno. Res je sicer, da je proces čedalje večje socializacije odpravil hibe in tudi krivice nekdanjega individualizma, saj je danes družba kot taka prevzela nase marsikatero breme posameznika, vendar prav tako drži, da nobena družba ne more in ne bo mogla nik-

dar popolnoma razbremeniti človeka njegovih odgovornosti do samega sebe in do bližnjika ali družbe kot take.

Če to velja za vse ljudi na splošno, velja tembolj za nas, ki pripadamo slovenski narodni manjšini in ki smo že nekako konstitucionalno, oziroma naravno podvrženi najrazličnejšim nevarnostim, zlasti nevarnosti, da se asimiliramo, se pravi utopimo v morju večinskega naroda. Ne glede na možnost morebitnih novih naravnih katastrof, ne glede na slabe gospodarske razmere, morebitni porast kriminala in druge podobne pojave, se mora tudi v novem letu boj za naše specifične pravice nadaljevati, se okrepiti, postati smotrnejši in bolj usklajen, kajti le na ta način bomo lahko upali na kake uspehe.

Za slovensko narodno manjšino v Italiji bo leto 1977 morda odločilnega pomena. Mislimo tu predvsem na važen dogodek, ki se bo morda pripetil še ta mesec, ko bo italijanski parlament dokončno potrdil osimske sporazume med Italijo in Jugoslavijo, tako da bodo z izmenjavo ratifikacijskih listin med obema vladama postali polno veljavni tudi v italijanskem pravnem redu. Osimski dogovori pa, kot smo že večkrat napisali, ne pomenijo samodejne rešitve naših specifičnih manjšinskih problemov, temveč predstavljajo le izhodišče ter podlago za njihovo reševanje. Spet ter predvsem od našega vztrajnega in odločnega boja in od našega modrega povezovanja z italijanskimi demokratičnimi silami ter zlasti od naših enotnih prizadevanj bo odvisno, ali se bodo naši problemi premaknili z mrtve točke in se končno pričeli urejevati po črki in v duhu sporazuma med obema državama.

Že iz tržaškega italijanskega dnevnega tiska imamo priložnost spoznati, da sile, (Dalje na 2. strani)

Italijanske perspektive za leto 1977

Kaj si lahko obetamo v Italiji v gospodarskem in političnem pogledu od leta 1977? Andreotti je v svojih intervjujih in izjavah napovedal, da bo leto 1977 leto gospodarske pozitivitve, leto, ki bo prineslo preobrat na boljše, leto obrata na boljše, ko naj bi se začel nov vzpon iz najnižje točke gospodarske krize, ki da je bila dosežena prav v lanskem letu. Toda pri teh napovedih je vedno previdno pristavil: če... če bodo vsi, vse stranke in vse družbene skupine storile tisto, kar je potrebno, da bo to doseženo. Podobno so se izražali vsi drugi, če odštejemo najbolj pesimistične in najbolj optimistične glasove.

Dejansko bo vse odvisno ravno od tega »če«, tako premagovanje krize kot politični razvoj in tudi sam obstoj Andreottijeve vlade. Trenutno izgledi niso ravno opogumljajoči. Glavni vzrok gospodarske krize v Italiji je poleg podražitve nafte in zaradi tega vedno večjega primanjkljaja plačilne bilance izredno povečanje takojmenovane cene dela in pretirana oblast posameznih socialnih in političnih skupin mimo tistih ustanov, ki so po ustavi odgovorne za vodenje državnih zadev, zlasti seveda parlamenta in vlade. V veliki, daleč pretirani meri so se polastile oblasti odločanja poli-

(dalje na 2. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 9. januarja ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Vera in naš čas; 10.00 Praznična matineja; 10.30 Nedeljski sestanek; 11.00 Kratka poročila; 11.05 »V Telebaniji«; Otroška igra, napisal Franjo Kumer. Drugi del; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba po željah; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.15 Slovenske ljudske pesmi; 13.35 Klasično, a ne prereno; 14.00 Kratka poročila; 14.05 Rock-opera: Jesus Christ Superstar; 14.05 Orkestri lahke glasbe; 15.00 Šport in glasba; 19.00 Poročila; 19.15-19.30 Novice.

: : PONEDELJEK, 10. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Obletnica tedna; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Poslušali boste; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 16.00 Koncert: Š. Slavenski: Pesmi moje matere; 16.20 Melodije; 17.00 Poročila; 17.05 Luciano Chailly: Sanje (morda pa ne), operna enodejanka; 18.00 Poročila; 18.05 Srečanje z zborovodji; 18.25 Glasbena panorama; 19.00 Poročila; 19.15-19.30 Novice.

: : TOREK, 11. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Nekoč je bilo; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Liki iz naše preteklosti; 10.40 Prosta pot med notami; 11.30 Poročila; 11.35 Ljudsko izročilo; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Trio Lorenz; 17.35 Kdo vam je bolj všeč; 18.00 Poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 18.15 Slovenski zbori; 18.30 Glasbena panorama; 19.00 Poročila; 19.15-19.30 Novice.

: : SREDA, 12. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Kratka poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Dogodki iz naše zgodovine; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz; 10.30 Ženski liki v romanu; 10.50 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše;

: : ČETRTEK, 13. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Nekoč je bilo; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Pogovori o slovenščini; 10.40 Popevke; 11.30 Popevke; 11.30 Poročila; 11.35 Naš posnetek; 12.00 Glasba; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Natečaj za pianiste »Cata Monti«, Maurizio Scalabrin (tretja nagrada); 17.25 Lahka glasba; 18.00 Poročila; 18.05 Delavska gibanja; 18.20 »Cecilijska 76«; 18.35 Glasbena panorama; 19.00 Poročila;

: : PETEK, 14. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Slovenske žene; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Včerajšnji poklici (Lelja Rehar); 11.00 Glasbena šahovnica; 11.30 Poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Joško Jakončič: Tri glasbene misli za violino in klavir; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Kulturni dogodki; 18.25 Tenorist Bruno Kralj; 19.00 Poročila; 19.15-19.30 Novice.

: : SOBOTA, 15. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavidan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavidan; 9.30 Pojdimos glasbo; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Družina (Ljode Zupancič); 10.50 Lahka glasba; 11.30 Poročila; 11.35 Pratika; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Z glasbo po svetu; 14.30 Mladina; 14.40 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Poslušajmo spet; 17.00 Poročila; 17.05 Izbirajte v diskoteki; 18.00 Poročila; 18.05 »Izumitelj ladijskega vijaka Josip Ressel«; 19.00 Poročila; 19.15-19.30 Novice.

Italijanske perspektive za leto 1977

(nadaljevanje s 1. strani)

tične stranke, oziroma njihova politična tajništva, ki odločajo npr. o usodi vlad in zakonov ter po delovanju vlade zunaj parlamenta, sindikati, Confindustria, državna birokracija, ustavno sodišče in policija, s čimer pa še niso naštetni vsi centri moči in odločanja v državi. Morali bi omeniti še TV z vplivom, ki ga ima na mase in s tem na njihovo razporeditev, tisk, bančništvo itd. Vlada je ne samo pogosto, ampak normalno nemočna spričo teh centrov politične in gospodarske moči, centrov, ki so stalno bolj ali manj v odporu do vladne politike in mislijo zgolj na lastne egoistične skupinske interese. Dovolj je, da se upre sprejetju ali izvajanju novih vladnih ukrepov ena sama teh skupin, pa jih mora vlada umakniti ali ostanejo krpa papirja. Dovolj je npr., da se sindikalna federacija CGIL-CISL-UIL upre kakemu vladnemu gospodarskemu načrtu, pa ga mora vlada umakniti, ali da vrhovi državne birokracije bojkotirajo kak važen vladni odlok, npr. reformo davčnega sistema ali reformo državne uprave v smislu njene večje učinkovitosti in modernizacije, pa pade vse v vodo.

Verjetno je mislil Andreotti s svojim »če« prav na to: vsi naj bi se zavedli svoje odgovornosti in dolžnosti, da podredijo svoje skupinske interese splošnim državnim in narodnim koristim. Toda pričakovati, da bodo to omenjene skupine res storile in se odrekle kosom oblasti, ki so si jih prisvojile, se zdi vse preveč optimistično. Zato težko verjamemo, da bo leto 1977 res prineslo izboljšanje v tem smislu in s tem splošno gospodarsko izboljšanje, vzporedno s tem pa tudi izboljšanje političnih perspektiv. Prihajalo bo samo do novih zavi-ranij inflacije in država bo morala prevzemati nase vse večja bremena za ohranitev zaposlenosti s podpiranjem podjetij na robu propada zaradi prevelike cene dela, kot

se je to ravno za novo leto zgodilo s podjetji konzorcija EGAM. Pot pa bo šla, se bojimo, še dalje navzdol, če bo ostala vlada, Andreottijeva ali tista, ki ji bo nasledila, še nadalje tako šibka spričo današnje politično - strankarske konstelacije in dokler bo parlament dejansko ohromljen zaradi »soočanja« med DC in KPI in nesposobnosti drugih strank za kako konstruktivno politiko.

—o—

Hoče vzbujati
Sovjetska zveza strah?

Zadnji čas se množijo na Zahodu vznemirljiva opozorila na pospešeno in nebrzdano oboroževanje Sovjetske zveze. Naglo povečava svoje vojno ladjeve, da bi postalo najmočnejše na svetu, in tudi vso ostalo oborožitev. Samo v okolici Moskve gradi 75 podzemeljskih poveljniških oporišč, varnih pred atomskimi bombami, in prav tako protiatomska zaklonišča za desetine milijonov ljudi. Po mnenju zahodnih strategov hoče Sovjetska zveza s tem premagati teorijo, da bi bila atomska vojna gotovo uničenje za oba tabora, in doseči, da bi lahko tvegala prvi udarec, ne da bi bila sama izpostavljena uničenju. Večina ameriških osebnosti z dosedanjim predsednikom Fordom vred je prepričana, da tiči za sovjetskim oboroževanjem ta misel.

Toda ali nemaravajo Sovjeti res izzvati tretjo svetovno vojno oziroma spopad z Ameriko? Kaj bi jih sicer gnalo v tako oboroževanje? Tu se začnejo vsakovrstna uganjanja. Sovjetsko vodstvo čisto dobro ve, da ostali svet ne pripravlja vojne proti Sovjetski zvezi. Nasprotno, proti njej kaže kar poniževalno željo po mirnem sožitju in je pripravljen v ta namen trajno žrtvovati ne le svobodo narodov, ki že živijo znotraj takoiimenovanega sovjetskega bloka, ampak

(Dalje na 7. strani)

Misli ob vstopu v novo leto

(nadaljevanje s 1. strani)

ki so proti sporazumu med Italijo in Jugoslavijo in seveda predvsem proti naši manjšini, nikakor niso vrgle puško v koruzo, da so svoje akcije celo začele usklajevati in da se pripravljajo še na ostrejšo ofenzivo, ki se bo začela po ratifikaciji v senatni zbornici. Pričakovati je torej treba novih ovir in novih težav predvsem pri uresničevanju tistih določil osimskih dogovorov, ki se tičejo slovenske manjšine v Italiji.

Smo Slovenci na vse to pripravljeni? Mislimo, da na to vprašanje zdaj težko pritrdilno odgovorimo. V našem listu smo že po podpisu osimskih sporazumov v novembru leta 1975 pozvali slovenske politične predstavnike in zastopnike slovenskih organizacij ter ustanov, naj sedejo za skupno mizo in naj se čimprej sporazumejo za enotni nastop, za enotne konkretne akcije. Žal je ta poziv doslej natekel na gluha ušesa, saj imamo vtis, da vsakdo ljubosumno čepi v svojem zapečku, da vsakdo varuje svoje drobne inte-

rese in da se pod pretvezo neke načelnosti dejansko otreša pravih odgovornosti. Še najbolj pa nas moti tista žal še tako globoko zakoreninjena miselnost, da mora rešitev naših problemov priti nekako z vrha, vsekakor pa od zunaj, češ da smo prešibki, da bi si lahko tudi sami kaj izbojevali. Ali ni taka miselnost le navaden alibi za našo lenobo, za naše pomanjkanje domišljije in tudi politične ustvarjalnosti? Zelo lagodno je iz zapečka dajati lekcije na levo in desno, tarnati nad vsem svetom, razsojati in obsojati z varnega in v anonimnosti. V političnem pogledu pa vse tako početje ne vodi nikamor.

Upamo in želimo, da bi novo leto 1977 pomenilo tudi v tem pogledu preobrat na bolje, da bi končno tudi v našem zamejstvu zasijala nova luč, da bi zamejski Slovenci ob spoštovanju načela idejnega in političnega pluralizma vendarle našli obliko skupnih in enotnih nastopov in konkretnih akcij za nadaljevanje boja za skupne pravice in koristi.

D. L.

PROSTOR MLADIH

Mladi v Slovenski skupnosti

Pred dnevi se je sestala mladinska komisija novega tržaškega sveta Slovenske skupnosti. Najprej so člani kooptirali v komisijo nekaj mladih, ki niso v svetu SSK, nato so si porazdelili funkcije in se pogovorili o bodočem delu. Kot je znano, komisije sveta SSK preučujejo vprašanja posameznih področij, predlagajo strankinim organom potrebne ukrepe in tudi same nastopajo na svojem področju. Delo mladinske komisije, ki jo sestavljajo sami mladi, bo potekalo torej v tem okviru na mladinskem področju v tržaški pokrajini in bo obsegalo stalno povezanost s slovensko mladino, vzpostavitev stikov z mladinskimi organizmi demokratičnih strank, spremljanje problematike na šoli in univerzi, skrb za slovensko mladino na delovnih mestih.

Drugi del seje je bil posvečen problemu ratifikacije osimskega sporazuma. Mladinska komisija odločno obsoja špekulacije proti potrebni ratifikaciji v parlamentu nedemokratičnih in protislovenskih krogov, ki so se pokazali v pravi luči tudi s fašističnimi izgrede po mestu. Obenem globoko obžaluje dejstvo, da v ratifikacijski zakon niso vnesli popravkov, ki bi zagotovili ce-

lotni slovenski manjšini v Italiji globalno zaščito in jamčili, da ekonomski del dogovorov in lokacija predvidene proste cone ne bosta oškodovala manjšinskih interesov in celovitosti etničnega ozemlja. Ta vprašanja so sicer prišla do izraza v resolucijah, ki jih je odobrila poslanska zbornica, vendar je slovenska manjšina upravičeno pričakovala normativna, ne le politična zagotovila.

—α—

IZ DELOVANJA

SLOVENSKEGA KULTURNEGA KLUBA

V soboto, 8. januarja, bo v naših prostorih predvajanje filma o kiparju Francetu Goršetu. Film je bil izdelan v Kanadi. Začetek ob 19.30. Vabljeni!

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE v Trstu

FRANČEK RUDOLF

KOŽA MEGLE

Scena	DRAGO TURINA
Kostumi	ANJA DOLENČEVA
Pantomima kurentov	JOŽE ŠTRAFELA
Glasba	MOJMIK SEPE
Režija	JOŽE BABIČ

V soboto, 8. januarja ob 20.30 in v nedeljo, 9. januarja ob 16. uri.

Prvo gostovanje v občinskem gledališču
»France Prešeren« v Boljuncu

Abonenti SSG iz dolinske občine, ki si še niso ogledali »Kože megle« v Kulturnem domu, imajo možnost ogledati si predstav v soboto ali v nedeljo v Boljuncu.

Prodaja vstopnic pri blagajni gledališča v Boljuncu v soboto od 12. do 14. ure ter dve uri pred pričetkom obeh predstav.

Ob prezgodnji smrti
prof. Elze Antonac

Studente in dijake, ki jih je prof. Elza Antonac poučevala, je globoko pretresla vest o njeni hudi, nepričakovani bolezni in nenadni smrti. Pogovori o kaki bolezni so bili namreč zanje vedno zadnja stvar, saj na bolezen ni nikdar hotela sploh misliti. Znano je tudi, da je bila v svojem poklicu zelo vestna in ni izostajala od pouka, če ni bilo to res nujno potrebno. V šolo je vedno rada hodila, čeprav je imela velike pomisleke do italijanskega šolskega sistema. Dijaki smo jo radi poslušali, ker so bile njene metode pestre, saj se ni omejevala na razlaganje in spraševanje. Posebno zadnje pa ji je povzročalo velike preglavice. Bala se je namreč, da bi z oceno komu morda naredila krivico. Zato ji je pri tem moral pomagati ves razred.

Radi smo jo poslušali, ker smo se zavedali, da njene ure filozofije in zgodovine niso suhoparno nizanje teorij in dogodkov, ampak nenehno povezovanje s stvarnostjo. Že v časih, ko življenje na šolah ni bilo tako politizirano, kot je danes, je bila prof. Antonac ena redkih, ki so si upali spregovoriti tudi o življenju izven šole. V določenih pogledih se z njo nismo seveda vedno vsi strinjali, ker je imela svoje natančno določeno politično in svetovnonazorsko prepričanje, kljub temu pa smo jo vedno radi poslušali in z njo debatirali, saj je bila med drugim izredno komunikativna. Pa tudi izven šole smo jo radi obiskovali, jo spraševali za nasvete, ki jih nikomur ni odrekla. Za vsakega svojega dijaka se je posebej zanimala in se je znala izredno približati mlademu človeku.

Profesorico Antonac bomo prav zaradi njene ljubezni do svojih dijakov in do mladine nasploh ohranili v trajnem in lepem spominu.

Alenka Legiša
bivša dijakinja

Januarska številka »Ognjišča«

Januarska številka »Ognjišča« prinaša na ovitku lepo barvno fotografijo dveh deklic, ki delata jaslice. Ob tej priložnosti naj opozorimo na odlične barvne posnetke, ki jih najdemo v vsaki številki »Ognjišča«, zlasti na posnetke iz življenja mladine. Ti posnetki imajo naravnost kulturno - zgodovinsko vrednost, ker nam zvesto kažejo, kakšna je današnja mladina in kako se oblači.

Na uvodnem mestu je kot navadno objavljeno pismo kakšnega mladega človeka, ki sprajše očeta urednika za nasvet. Tokrat je na vrsti 18-letna Marjana, ki se ima skoro za pogubljeno, ker se je vdala slabemu življenju, z opravičilom, da njena starša nista živela pravega krščanskega življenja in sta se prepirala ter nista imela dovolj časa za njeno vzgojo. Toda zdi se, da je danes preveč lahko obtoževati starše za vse mogoče spodrsilaje in kriva pota sinov in hčera v starosti, ko bi morali misliti že z lastno glavo in se zavedati odgovornosti za lastno življenje. Če se mladi ne strinjajo z načinom življenja svojih staršev, ki ga imajo za nemoralnega, zakaj ga potem posnemajo in gredo celo še dalje od njih po poti nemoralnosti?

Zanimiv in zelo aktualen je intervju s prof. dr. Jakobom Aleksičem pod naslovom »Vedno bolj sem zaljubljen v sveto pismo«. Prof. Aleksič, ki predava sveto pismo na teološki fakulteti v Ljubljani in velja za enega najboljših poznavavcev vseh vprašanj v zvezi s svetim pismom, bo obhajal 30. maja svojo 80-letnico. V intervjuju odgovarja profesor na vprašanja o psalmih in sicer v zvezi s prevodom brevirja v slovenščino. Brevir je, kot znano, knjiga, iz katere berejo duhovniki vsak dan predpisane molitve. Rekel je med drugim: »Sveto pismo je knjiga razodetja, psalmi so del tega razodetja in o njih moremo govoriti samo v okviru celote svetega pisma. Že drugi vatikanski koncil je v tem oziru zelo naglasil, da morajo razlagalci svetega pisma, profesorji in teologi, zelo upoštevati enotnost celotnega svetega pisma, torej stare in nove zaveze; stara zaveza je novo pripravljala. V tej celoti moramo iskati zibel teh molitev. Sveto pismo je res knjiga božjega razodetja, toda pisana je v jeziku sta-

rodavne zgodovine vzhodnih narodov. To je čisto svojevrsten jezik, ki je današnjemu človeku, ki je vzgojen v grški filozofiji in v tehniki današnjega časa, težko razumljiv; govorico starodavne pesmi ali proze on težko razume.

Poleg raznih božičnih člankov — revija izide namreč tako zgodaj, da je dejansko šele januarjska številka božična številka, kar pa bravce vendarle nekoliko moti — dobimo v tej številki tudi spominski članek o arhitektu Jožetu Plečniku, ob dvajseti obletnici njegove smrti, ki pade na 23. januar. Članek je napisan s spoštovanjem in ljubeznijo do pokojnega mojstra, zato se tembolj čudimo, ko najdemo v njem tudi stavke, ki pravijo: »kot vzgojitelj bodočih arhitektov (namreč na ljubljanski univerzi) je bil premočna osebnost in je zato v svojih učencih hoteli ali nehoti moral izvirnost in samostojnost. Ves je bil zagledan v antiko in renesanso, ki se je oplajala ob antiki, nedostopen pa je bil za moderno umetnost, katere vpliv je začel prodirati z Zahoda. Pri svojih študentih je zahteval najprej pridnost, četudi sposobnosti ni bilo kaj prida opaziti«. To je mogel zapisati oziroma izreči tako sodbo le tisti, ki je slepo oboževal takomenovano modernistično umetnost, ne da bi jo znal prilagoditi okolju, naravi in miselnosti ljudi v posameznih deželah, kot vidimo to ravno pri mnogih mlajših slovenskih arhitektih, ki gradijo v Sloveniji enake zgradbe, kot jih vidimo kjerkoli drugje v Evropi, in dejansko samo posnemajo tuje. Plečnikove stavbe, npr. ljubljanska Univerzitetna knjižnica, cerkev v Bogojini ali ljubljanske Žale pa pričajo, kako je bil moderen, a je pogojeval modernost z značajem okolja, ljudi in pokrajine. Če tega ni opazil pri svojih učencih, je bil pač proti taki moderni umetnosti brez duše in zveze z okoljem in zgodovino, kot so jo pojmovali oni. Dejstvo je, da nobeden izmed najhujših Plečnikovih kritikov ni ustvaril res kaj velikega ali resnično lepega.

»Ognjišče« prinaša poleg tega še članek o Alfredu Nobelu in njegovih nagradah za mir, članek o smučarju Ingemarju Stenmarku, nadaljevanje romana »Srce zmaguje« in seveda pisma in poročila o obiskih pri mladih kroničnih bolnikih. V reviji je par jezikovnih spodrsilajev, ki pa ne kvarijo celotnega vtisa.

Iz delovanja tržaške Slovenske skupnosti

Izvršni odbor SSK v Trstu je na svoji prvi seji v novem letu dne 3. januarja pregledal stanje v krajevnih upravah s posebnim ozirom na položaj na tržaški provinci in občini, v Devinu - Nabrežini in v Kraški gorski skupnosti, predvsem v luči zadnjih dogodkov.

O najnovejšem razvoju položaja na pokrajini, kakor se je odražal na zadnji seji pokrajinskega sveta na predzadnji dan starega leta že med glasovanji o posameznih sklepih in končno v zaključni izjavi predsednika dr. Zanettija, da bo zaradi pomanjkanja potrebne večine prisiljen odstopiti, je poročal svetovalec Brezigar.

Izvršni odbor s tem v zvezi ugotavlja, da gre za logičen politični razplet kriznega obdobja v pokrajinski upravi, ki traja že od same umestitve sedanjega odbora v poletju 1975. Predstavnik SSK je zato že letos spomladi zahteval odstop sedanjega enobarvnega odbora, a druge sile ustavnega loka — med njimi tudi KPI in PSI — so mu omogočile nadaljnje životarjenje. Zato je po mnenju SSK v napovedanem odstopu odbora videti odločitev, da se neurejeno stanje končno razčisti.

Nič kaj obetajoče ni tudi životarjenje Kraške gorske skupnosti, kjer se vsi problemi od dokončnega izoblikovanja statuta pa do sestave upravne večine zavlačujejo.

SMRT PROF. ELZE ANTONAC

Na božični dan zgodaj zjutraj je umrla po enomesečni bolezni v tržaški bolnišnici profesorica Elza Antonac z Opčin. Stara je bila komaj 52 let. Bila je iz znane openske družine in Openci so jo imeli radi zaradi njene velike osebne dobrote in skromnosti. Rada je pomagala, kjer je le mogla, in trudila se je, da bi bila pravična do vseh.

Pogreb je bil v torek 28. decembra na opensko pokopališče. Udeležilo se ga je veliko ljudi, posebno njenih kolegov in kolegic ter učencev. Dolga leta je namreč poučevala filozofijo in zgodovino na liceju »Fr. Prešeren«. Podlegla je možganski kapi, ki jo je zadela mesec dni prej. Vsem, ki so jo pobilje poznali, je hudo po njej. Njena odsotnost se bo poznala ne le na šoli, ampak tudi v kulturni dejavnosti na Opčinah, saj je bila med pobudniki dela v prosvetnem društvu »Tabor«. Njeni sestre Gini in ostali sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

Prav tako problematično je upravljanje občine Devin - Nabrežina, kjer se domače sile vedno bolj odrivajo v ozadje.

Izvršni odbor SSK je zato sklenil, da bo pozorno sledil nadaljnjemu razvoju sedanjega položaja in globlje preučil realno ozadje. Razprava o tem se bo nadaljevala v okviru sveta SSK, ki je sklican za petek, 7. januarja.

—o—

PRETIRAVANJE S KRIZO ALI OPOREČNISTVO?

Tudi letos — in še bolj kot prejšnja leta — se je pokazal Trst skopuški pri okrasitvi mesta za Božič in Novo leto. Božičnih drevesc na javnih mestih sploh ni bilo, v barjih in v trgovinah so se večinoma zadovoljili z nekaj barvnimi lučkami. Tako npr. je bilo dozda še vsako leto postavljeno v veži železniške postaje na Opčinah božično drevo, letos pa ga ni bilo, morda zaradi stavke avtonomnega železničarskega sindikata. Stavka se sicer ni dosti poznala, kot tudi ne drugje v Italiji.

To skoparjenje pri božičnih drevesih je zgovoren dokaz za psihologijo krize, ki se je polastila javnosti v Italiji. Javlja se tudi tam, kjer nima nobenega pomena.

—o—

OBVESTILO NAROČNIKOM

Zaradi vedno večjih stroškov smo primorani letos zvišati naročnino. Letna bo tako 6 tisoč lir, za inozemstvo pa 8 tisoč lir. Naročnike prosimo za uvidevnost in razumevanje.

Uprava

—o—

KULTURNO ZDRUŽENJE MOST

Kulturno združenje Most vljudno vabi na predavanje Tarasa Kermaunerja O DIVJEM IN DOMAČEM GOLOBU, osredotočeno na znano literarno delo Alojza Rebule. Predavanje bo v sredo, 12. januarja ob 20.15 v Mali dvorani Kulturnega doma v Trstu.

—o—

Za novega župnika na Repentabru, po upokojitvi g. Želeta, je bil imenovan g. Tone Bedenčič. Na novem mestu v tem kraju, ki je cilj izletov mnogih Tržčanov in kjer so se vršili do pred nekaj leti sloviti »slovenski tabori«, želimo g. Bedenčiču mnogo uspehov.

Dolgočasna novoletna noč

Letošnje Silvestrovo je poteklo na Tržaškem, pa tudi drugod v naši deželi v precej pridruženem tonu. Gospodarska kriza je igrala pri tem vidno vlogo. Velika večina ljudi je pričakala novo leto v domačem krogu ali v krogu prijateljev oziroma sorodnikov na domu katerega izmed njih. Ni bilo treba rezervirati mest za mizo v javnih lokalih, kakor druga leta.

Tudi na televiziji je bil prehod iz starega v novo leto precej dolgočasen. Na ljubljanski televiziji so nekako do 22.30 oddajali še kar prijeten spored, ki so ga sestavljali nastopi študentske plesne sku-

pine in neke folklorne pevske skupine, nato pa so prešaltali na ostali jugoslovanski spored in poslušavci so morali poslušati skoro do polnoči puste bosanske »sevdžalinke«. Opolnoči so prenašale jugoslovanske postaje silvestrovanje v nekem hotelu v Novem Sadu, ki se ga je udeležil predsednik Tito z ženo Jovanko.

Na italijanski televiziji pa je ves večer vladal dolgočasen spored iz Bologne, z nastopom italijanskih in tujih pevcev modernih songov. Puščoba. Upajmo, da bo vsaj novo leto bolj vedro in prijetno kot to pop-evkarstvo.

Delovanje in program DSI

Aktualna problematika in dogodki, ki so prvenstveno v zvezi s slovensko narodnostno skupnostjo, so predmet vsebinsko zanimivih in razgibanih večerov, ki jih prireja vsak podeljek Društva slovenskih izobražencev v Trstu v prostorih Slovenske prosvete v ulici Donizetti, 3. Člani društva in udeleženci sploh imajo na teh srečanjih priložnost, da se soočajo z vprašanji, ki so za nas pomembna in važna, vsem pa je obenem dano, da povejo svoje mnenje in dajo svoje predloge. Predavanja v društvu in diskusije, ki vedno sledijo, bi zaslužile več pozornosti, kot jim ga naš tisk običajno posveča.

Drugi del letošnje sezone bo Društvo slovenskih izobražencev nadaljevalo v *ponedeljek, 10. januarja, z večerom*, na katerem bo na temo »Od Franzonija do Lefebvra« govornik *Lojze Župančič*. Nadaljnji program za januar pa zgleda takole:

- 17. januarja: dr. K. Bajc: Rešene in nerešene uganke matematike;
- 24. januarja: srečanje z Arduinom Cremonesijem, ki ga bo predstavil prof. Martin Jevnikar;
- 31. januarja: okrogla miza o tisku.

Večeri DSI se začnejo ob 20.15. Vabljeni vsi, ki se želijo poglobiti v slovensko problematiko in današnjo stvarnost sploh, ter oni, ki si želijo prijetne slovenske družbe.

Odbor

PRIPOMBA

Kar zadeva naš list, se ne moremo strinjati s trditvijo, da posveča tisk premalo pažnje delovanju oziroma ponedeljskim sestankom Društva slovenskih izobražencev. Naš list je vedno objavil vse, kar je prejel v objavo v tej zvezi, in večkrat tudi lastna poročila. Ni pa mogoče pričakovati, da bodo uredniki Novega lista redno sami pisali poročila o teh sestankih, kajti, in na to smo že večkrat opozorili, list nima stalno nameščenih in plačanih urednikov, vsem je ta dejavnost samo vzporedna, medtem ko si morajo služiti kruh z drugim delom, pri tem pa so vsi zaposleni še z raznimi drugimi dejavnostmi, bodisi sindikalnimi, političnimi, upravnimi ali znanstvenimi. Tako ni mogoče, da bi sami bili povsod. Sicer pa že sama beseda urednik pove, da naj bi obstajalo uredniško delo predvsem v urejanju snovi oziroma člankov in poročil, ki jih list dobiva, vsebino lista in ne samo našega pa naj bi napolnila v prvi vrsti javnost sama s članki, poročili, polemikami, s pismi uredništvu itd. Nemogoče je, da bi lahko par urednikov nadomestilo sodelovanje javnosti, tudi če bi bili plačani samo za to. Toda v takem primeru bi bil list samo zrcalo mišljenja nekaj ljudi, medtem ko hoče biti Novi list zrcalo življenja, mišljenja in delovanja vse naše demokratične javnosti. Če to ni, je večji del krivde pri javnosti, ki zanemarija svoj tisk, ker ne vidi njegove važnosti, ali ker je preveč pasivna. Menimo, da bi se moral najti med kako stotino članov Društva slovenskih izobražencev nekdo, ki bi napisal kritično ali vsaj informativno poročilo o vsakem ponedeljskem sestanku oz. predavanju in nam ga poslal.

—o—

BOŽIČNI KONCERT V TRSTU

Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta priredi v nedeljo, 9. januarja, ob 16. uri v cerkvi Novega sv. Antona v Trstu koncert božičnih pesmi.

Trinkov koledar za leto 1977

Trinkov koledar za leto 1977 objavlja na uvodnem mestu znani odlok videmskega nadškofa Alfreda Battistija z dne 25. marca 1976 o rabi slovenskega jezika pri bogoslužju, ki pomeni tudi uradno priznanje prizadevanjem tistih beneškoslovenskih duhovnikov, ki kljub raznovrstnim oviram z uporabo slovenskega jezika v svojih župnijah pogumno branijo in uveljavljajo pravice svojega ljudstva. Odlok je natisnjen v italijanskem izvirniku in slovenskem prevodu, spremlja pa ga tudi krajši komentar, v katerem je med drugim rečeno: »Potres, ki je hudo prizadel tudi Benečijo, je zdramil mnoga srca med vsemi Slovenci, ki so velikodušno priskočili na pomoč svojim bratom po krvi. Marsikdo je šele zdaj zvedel, kje je Benečija in kje Režija. Upajmo, da bo ta potres zdramil tudi državne voditelje, da popravijo krivice preteklih desetletij in uradno priznajo, da živi v videmski pokrajini slovenska

bi bilo »največje priznanje za skromnega Trinka, ki se nikoli ni rinil v ospredje.« Izčrpen članek je posvečen dogajanju v Ukvah v zadnjih mesecih, kjer je temkajšnja nadučiteljica Broccaioli skušala preprečiti pošolski pouk slovenskega jezika. Poslužila se je celo obtožb v italijanskem časopisju na račun domačega župnika, beneškega Slovenca Maria Garjupa, ki je ta pouk organiziral, češ da je vnesel nemir med dosedaj mirno živeče prebivalstvo. Župnik Garjup ji je odgovoril v septembrski številki glasila »Ukve«, ki ga izdaja tamkajšnja župnijska skupnost in v kateri trdi, da mora dušni pastir govoriti jezik svojih ovčic, če noče postati tujec med njimi. Rubrika »Naši ljudje« se spominja treh ljudi, zaslužnih za beneške Slovence. Prvi je msgr. Anton Rutar, ki je 29. maja 1976 obhajal v Gorici 90-letnico rojstva. Slavljenec je bil velik prijatelj msgr. Trinka, s katerim sta skupno prišla na misel, da bi za beneške ljudi doma in po svetu vsako leto pripravili priročen koledarček, ki naj bi jih spominjal na domače kraje, jezik in običaje.

Nekaj besed je posvečenih zaslužnemu raziskovalcu beneške preteklosti msgr. Angelu Cracina, sedanjemu župniku v kraju Buia v Furlaniji, ki je tudi močno prizadet od potresa. Poseben članek se spominja nedavno umrlega Alberta Rejca, odličnega poznavalca dežele pod Matajurjem, ki je s svojimi spisi sodeloval tudi

pri Trinkovem koledarju. Pravi užitek pomeni branje spisov beneškoslovenskih otrok, ki so nastali med njihovim poletnim bivanjem v Dolnem Tarbiju, kjer so v koloniji z imenom »Mlada brieza« poskušali svoje sposobnosti pismenega izražanja v domačem narečju. Letošnjega letovanja se je udeležilo 106 otrok, kar pomeni, kako živa je med beneškimi ljudmi želja po znanju slovenskega jezika. Koledar objavlja v beneškem narečju še dve pripovedki, zapisani v Šarženti, in več pregovorov za posamezne mesece leta. V rezjanskem narečju in knjižni slovenščini je natisnjena daljša pesem z naslovom »Tičica péstrna«, ki jo je leta 1965 zapisal na Solbici dr. Milko Matičetov. Ob koncu koledarja je objavljena daljša kronika najvažnejših dogodkov v Beneški Sloveniji od januarja do oktobra letos. Na različnih mestih koledarja najdemo več priložnostnih pesmi Ludvika Zorzuta, ki pojejo o Benečiji in njenih ljudeh, eno pa je prispevala tudi Ljubka Šorli-Bratuž.

—a—

KONCERT BOŽIČNIH PESMI V MIRENSKEM GRADU

V nedeljo, 9. t.m., bo na Mirenskem Gradu tradicionalna božičnica, ki jo prireja Goriško pastoralno področje. Začne se ob 15. uri z mašo, pri kateri bodo sodelovali združeni pevski zbori. Sledi koncert božičnih pesmi, na katerem bodo peli zbori iz Bilj, Branika, Bukovice, Mirna, Šempetra, Vrtojbe, Vogrskega in Nove Gorice (Kapela). Vljudno vabljeni!

»DAN EMIGRANTA« V ČEDADU

Slovenska kulturna društva in Zveza izseljencev iz Benečije priredijo v nedeljo, 9. januarja, ob 15. uri v gledališču Ristori v Čedadu »Dan emigranta«.

Sodelujejo pevski zbori, beneški otroci z recitacijami in Beneško gledališče z narečno dramo Izidorja Predana »Emigrant«. Pozdravna govora bosta imela videmski nadškof msgr. Battisti in predstavnik kulturnih društev prof. Viljem Černo.

manjšina, ki ima pravico tudi do slovenskih šol.« Sledi krajši zapis o potresih maja in septembra letos, ki so zelo prizadeli tudi Beneško Slovenijo, zlasti pa še Tersko dolino in Režijo. Zanimiv je tudi sestavek o potresih v Furlaniji in sosednjih pokrajinah v bližnji in daljni preteklosti, iz katerega je razvidno, da so ti kraji, v katerih življenje nikoli ni bilo lahko, mnogokrat trpeli tudi zaradi te naravne katastrofe.

Dokaz zanimanja tudi ostale slovenske javnosti za skrajni zahodni del slovenske zemlje je poimenovanje osnovne šole v Ricmanjih po velikem voditelju beneških Slovencev msgr. Ivanu Trinku. Temu dogodku je posvečen poseben sestavek v koledarju, iz katerega povzemamo, da se je slovesnosti udeležila tudi delegacija beneških Slovencev, ki so jo sestavljali duhovnika Paskval Gujon in Božo Zuanelle, dva daljna Trinkova sorodnika ter urednik »Novega Matajurja« Izidor Predan. Poročilo sledijo spisi učencev osnovne šole Domjo-Ricmanje, ki govorijo o liku Ivana Trinka, izletu v njegovo rojstno vas in o pripravah na odkritje spomenika v Ricmanjih, pri katerih so vaščani vneto sodelovali, tudi s fizičnim delom. Anton Kacin je napisal svoje spomine na Ivana Trinka, kjer najdemo dragocene podatke za slovensko literarno zgodovino. Kacin je prihajal z njim v stik predvsem kot urednik Goriške Mohorjeve družbe, prvič leta 1929, ko sta se dogovarjala za izdajo Trinkovih črtic »Naši paglavci« pri tej založbi. Martin Jevnikar je prispeval strokovno analizo jezika v Trinkovih »Naših paglavcih«, kjer ugotavlja, da je s svojim na ljudsko izročilo naslanjajočim se izražanjem obogatil tudi knjižno slovenščino, zato bi morala marsikatera beseda iz teh povesti priti v Slovar slovenskega knjižnega jezika, kar

Kot smo na kratko že poročali, so tik pred Božičem izšle knjige Goriške Mohorjeve družbe za leto 1977. Ta vsakoletni kulturni dogodek je vsekakor vreden posebne pozornosti, če upoštevamo, da je to skoraj edino (poleg Trinkovega koledarja in nekaterih posameznih pobud), kar je ostalo od nekdanj bogate slovenske založniške dejavnosti v Gorici.

Po zadnji vojni je Gorica in z njo tudi Goriška Mohorjeva družba izgubila velik del svojega naravnega zaledja, vendar je tudi v novih razmerah ohranila svoj značaj, zaradi katerega je bila pred več kot 50 leti ustanovljena, to je buditi narodno in versko zavest svojih bralcev. Osrednja knjiga zbirke GMD za leto 1977 je kot vedno koledar, v katerem se zrcali kulturno-prosvetna in politična dejavnost Slovencev na Goriškem in Tržaškem. Razdeljeni v skupine, obravnavajo objavljeni članki slovenske probleme v zamejstvu, dušnopastirsko dejavnost, naše velike moze, koledar se nadalje spominja raznih obletnic ter objavlja več zgodovinskih in aktualnih pričevanj, svoj prostor pa daje tudi prispevkom o kulturnem delu, poljudnoznanstvenim člankom, pripovednim spisom in pesmim. Večjo dokumentarno vrednost ima bibliografija izdaj GMD od leta 1924 do 1974. V prvem delu (bibliografija se bo v naslednjih koledarjih nadaljevala) je opisana vsebina koledarjev založbe od leta 1924 do 1970. Letošnji koledar GMD je uredil dr. Jože Markuža.

Zelo posrečena je zamisel družbe, ki je tokrat izdala izbor slovenske humoristične proze, s poudarkom na primorskih piscih. Knjiga nosi naslov »Govoreči bankovec«, zastopanih je 13 avtorjev različnih obdobij,

z Janezom Svetokriškim na čelu. Vsak pisatelj je predstavljen s kratkim življenjepisom in navedbo glavnih del. Besedila so natisnjena v izvirni obliki, brez uredniških popravkov, kar jim daje, zlasti starejšim tekstom, poseben čar, njihov starinski značaj pa jim v nekaterih primerih že sam po sebi poudarja humoristični prizvok. Zanimanje bralcev bo vzbudil tudi roman pisateljice Sally Trench »Pokopljite me v škornjih«, ki je pred časom že izhajal v ljubljanski »Družini«.

Tretji snopič Primorskega slovenskega biografskega leksikona, ki je tudi izšel v letošnji zbirki Goriške Mohorjeve družbe, je najzajetnejši od vseh dosedanjih, tudi število sodelavcev se je v njem povečalo, obsega pa imena od gesla »Bor« do »Čopič«. Biografski leksikon Goriške Mohorjeve družbe postaja tako ena temeljnih knjižnih pobud sploh v zgodovini te založbe, ki po svojem pomenu nedvomno presega okvir Goriške in zamejstva. Zato bi bilo prav, da bi k njegovemu ustvarjanju pristopil čim širši krog strokovnjakov, ki bi s svojim prispevkom izvirno obogatili naše dosedanje znanje o preteklosti Primorske in še posebej o moze, ki so trajno prispevali v narodno zakladnico zahodnega dela slovenskega etničnega ozemlja. Ob nastajanju leksikona bo rešeno pozabe marsikatero ime, na dan prihajajo številni novi podatki, ki dajejo vzpodbudo novim raziskavam družbene, kulturne in politične preteklosti Primorske. Želeti je, da bi leksikon še nadalje redno izhajal in da bi tudi v bodoče uveljavljal visoke znanstvene kriterije prispevkov, kajti le tako bo ohranil trajno vrednost in svoje mesto v slovenski in še posebej zamejski založniški dejavnosti.

Izšle so goriške mohorjevke

Ali Slovenci napredujemo?

Zapisali smo »Slovenci« in ne »zamejski Slovenci«, kajti zdi se nam, da na zamejske Slovence ni mogoče gledati brez stalne jasne zavesti, da smo Slovenci v takoimenovanem »zamejstvu« in da tudi moramo vedno ostati bistven del celotnega slovenskega naroda. Brez take zavesti in dejanske povezanosti je samo vprašanje časa, kdaj nas bo zagrnil val asimilacije, kajti iluzorno si je predstavljati (čeprav si nekateri to domišljajo), da je mogoče ustvariti neko posebno težišče in središče v manjšini sami, neglede na ostalo slovenstvo. Ta »zamejska« oziroma manjšinska miselnost grozi zadnje čase zamegliti realnejše gledanje, pehajoč manjšino v izolacijo od splošnega političnega položaja in življenja v Italiji in v nekak geto in vzbujajoč hkrati v ljudeh občutek brezbriznosti in odtujenosti za vse tisto, kar se dogaja v matični domovini Sloveniji, tako da občutijo tamkajšnje slovenstvo in njegove težnje vedno bolj kot nekaj tujega, »ne našega«.

Na vprašanje, ki smo ga postavili v naslovu, ne bi mogli brez nadaljnega odgovora pritrdilno, pa naj gre za našo manjšino ali za celoten narod. Kar zadeva našo manjšino v Italiji, je poleg nekaterih pozitivnih pojavov, kot npr. večanje števila otrok v slovenskih šolah ali sorazmerno razgibano kulturno življenje, opaziti tudi negativne pojave, kot npr. politično pasivizacijo, izgubljanje volivcev Slovenske skupnosti na Tržaškem in delno tudi na Goriškem, izgubljanje jasnih političnih in narodnih ciljev izpred oči, premajhna požrtvovalnost za narodne ideale, pomanjkanje čuta za stvarnost in konkretnost.

Kar pa zadeva ostalo slovenstvo, se tudi ne smemo vdajati iluzijam. Na Koroškem je bil dosežen taktični uspeh z bojkotom štetja manjšine, toda koroško slovenstvo ostaja še naprej v defenzivi in mora prenašati ogromen ponemčevalni pritisk, ki ni samo uraden in ki traja že celo stoletje ter ga zaenkrat ni mogoče zaustaviti, tem manj, ker se omejujemo na splošno pri tem samo na hrupne proteste in obtožbe, nihče pa ne preučuje, kakšni so konkretni vzroki, da se koroški ljudje vdajajo temu pritisku in se potušujejo. So ti vzroki gospodarski ali politični, kulturni ali psihološki, jih povzroča vpliv okolja ali politična in narodnostna neprebujenost in nezavednost? O tem manjka vsakršna znanstveno-sociološka objektivna analiza. Odgovorov ne smemo iskati samo v starih frazah ali v subjektivnih člankih in črticah v »Mladju«. Nadalje vidimo, da se na Koroškem kljub razveseljivemu gospodarskemu razvoju Mohorjeve družbe in njenih stavbnih kompleksov naglo manjša vpliv katoliške skupine, ki izgublja mladino in s tem bodočnost. Ni sposobna, da bi spravila skupaj kako kulturno revijo, kot je »Mladje«, ali da bi vsaj prenovila svoj tisk in zlasti svojo vsakoletno mohorjevo knjižno zbirko.

Kar zadeva Slovenijo samo, bi bilo predvsem želeli, da bi se tudi širša javnost zavedla, da mora matični narod skrbeti za manjšine zunaj meja svoje republike. Naravnost neverjetno je, kako malo se javnost v Sloveniji briga za manjšine, kljub temu, da ne moremo očitati tisku, da je ne bi obveščal o njih. Poleg tega bi bilo po-

trebno, da se zaustavi v slovenski javnosti naravnost nerazumljivo pristajanje na težnjo, da se slovenska republika kot država slovenskega naroda poniža v navadno upravno provinco, tako da je redno potisnjena v družbo takih provinc sosednjih držav, npr. Furlanije - Julijske krajine, bencenske pokrajine, beneške dežele ali Koroške in Štajerske. Želeli bi si poleg napredovanja splošne demokratizacije življenja ne samo na gospodarskem področju, tudi odločnega prizadevanja za dvig kvalitete na vseh področjih slovenskega življenja, tako da bi lahko bile slovenske manjšine zunaj in izseljenci ponosni na svojo domovino Slovenijo. Zdaj doživljajo v tem pogledu vse preveč razočaranj, ne nazadnje tudi v športu, ki je danes važnejši dejavnik, kot si predstavlja starejša generacija.

Toda zahteva po kvaliteti življenja ne zadeva samo matičnega slovenstva, ampak tudi življenje pri nas in slovenstvo na sploh. Zahteva po kvaliteti mora prevladati povsod, na vseh področjih življenja. Zadovoljstvo z vsem in »navdušenje« za še tako klavrne dosežke je strup za kvaliteto, vdajo v povprečnost in dejansko ogrožanje našega narodnega obstoja. Že sam boj za ohranitev slovenskega naroda v družbi evropskih narodov zahteva danes od vseh Slovencev resničen in resen napor po kvaliteti vsega narodnega življenja.

Izšli sta že dve številki lista »La nuova frontiera«, ki ga ureja znani časnikar in krščanski demokrat Roberto Mayer Grego. List pobija ugovore tržaške desnice proti osimskemu sporazumu in industrijski prosti coni na Krasu.

Novice z Goriškega

Letošnje božične praznike je Gorica preživel nekoliko bolj okrašena kot prejšnja leta. Po ulicah so se pojavila božična drevesca, Korzo pa je bil dodatno razsvetljen z okrasnimi lučkami. Z goriškega gradu je po več letih ponovno zasijala zvezda repatica. Slovenci v mestu so imeli svojo polnočnico v cerkvi sv. Ivana, ki jo je prenašala radijska postaja Trst A. Dne 2. januarja je bila v goriški stolnici tradicionalna božičnica, to je koncert božičnih pesmi, ki ga vsako leto pripravijo slovenski pevski zbori.

Novogoriška občina je ob letošnjem Novem letu darovala mestu Gorica velikansko smreko, ki okrašena z lučkami vzbuja občudovanje meščanov in obiskovalcev mesta. Postavili so jo na sredino parkirnega prostora na glavnem mestnem trgu Travniku.

Goriški pevski zbor »Lojze Bratuž« je v začetku letošnjega leta odpotoval na gostovanje v Pariz, kjer je nastopil s samostojnim koncertom. Goriški pevci so bili v francoski prestolnici gostje slovenskih izseljencev.

Tudi Goriška je letošnje Novo leto pričakala pokrita s snegom, kar se v teh krajih zgodi redkokdaj. Sneg je nekoliko oviral promet na cestah, voznikom pa je bila še posebej nevarna poledica, ki se je pojavljala zlasti ponoči. Vredno je zabeležiti, da je sneg pobelil naše kraje v slabem letu dni kar trikrat, dvakrat v lanskem in enkrat že v letošnji zimi.

Nenadna smrt Vladimirja Truhlarja

Žalostno je presenetila slovenski kulturni svet novica, da je v torek nenadno umrl, zadet od možganske kapi, teolog in pesnik Vladimir Truhlar, star šele 64 let. Smrt ga je doletela v južnotirolskem kraju Longmoos, kamor se je pred nekaj meseci umaknil, da bi si privoščil oddih po raznih težavah, ki jih je doživel v Ljubljani.

Truhlar je bil eden najvidnejših, če ne sploh najbolj znani in upoštevani sodobni slovenski teolog in gotovo edini, ki je bil znan daleč preko meje svoje domovine. Lahko bi rekli, da je užival evropski sloves. Napisal je 16 teoloških knjig, največ v italijanščini, ker je skoro dve desetletji predaval na papeški Gregorijanski univerzi v Rimu. Precej so jih prevajali. Pisal pa je tudi v drugih jezikih in seveda v slovenščini. Objavil je vsega skupaj okrog 250 teoloških spisov in vsakovrstnih, tudi literarnih esejev. Potem ko je bil leta 1975 upokojen kot profesor na Gregorijanski univerzi, se je preselil v Ljubljano, kjer pa ni našel primernega okolja zase. Zašel je v klešče konservativnih na eni in preveč »naprednih« teoloških elementov na drugi strani, čeprav je bil sam znan kot eden najbolj odprtih sodobnih teologov. Poleg teoloških študij se je posvetil zlasti raziskovanju duhovnih elementov pri slovenskih pesnikih in pisateljih, o njihovem dojemanju nadnaravnega oziroma o njihovi slutnji božjega. O tem je objavil več razprav, toda rokopis knjige o

tem mu je Mohorjeva družba v Celju baje vrnila, enako tudi rokopis njegove nove pesniške zbirke. Lani je imel težave po svojih predavanjih o Cankarju v Trstu in Gorici.

Bil je evropski duh, ki pa je zelo ljubil svojo slovensko domovino in ji hotel posvetiti svoje moči, ki so mu še ostale in o katerih je mislil, da so še velike. Toda slovenski provincializem ga ni mogel prav sprejeti vase, bil mu je prekompliciran in preveč problematičen. Odtod so se porajale napetosti, ki so mu končno zagrenile bivanje v ljubljanskem okolju in ga pripravile do tega, da se je začasno umaknil na Južno Tirolsko k nekemu prijatelju-župniku, kjer ga je dohitela smrt.

Naj omenimo, da je objavil Truhlar štiri zelo dobre pesniške zbirke, ki mu zagotavljajo vidno mesto v sodobni slovenski poeziji.

Kar zadeva njegove življenjske podatke, je omeniti, da je bil rojen leta 1912 v Gorici, a kmalu nato se je družina preselila na Jesenice, kjer je preživel rano mladost kot pravi proletarski otrok. Študiral je v Ljubljani in pozneje v Rimu, leta 1945 pa je stopil v Ljubljani v jezuitski red.

Slovenska kultura je izgubila z njim enega tistih elementov, ki so ji dajali evropske poteze in jo dvigali nad raven provincializma.

Sodobno kmetijstvo

Nerešen problem trtnih podlag na Primorskem

O sortah trtinega izbora za posamezne vinogradniške okoliše na Primorskem je skoraj vse znano, vse drugače pa je glede podlag ter njihovih lastnosti, posebno na uspevanje cepljenih žlahtnih sort. Vsakdo nekaj ve o tem, kako na Goriškem kot tudi v slovenskem delu Primorske, znanstveno preverjenega znanja o podlagah pa še ni. Še najslabše je v tej zvezi na Tržaškem. Ni znano, da bi kdo tu izvedel kak široko zastavljen poskus z različnimi podlagami. O lastnostih podlag glede na zahteve posameznih vinogradniških okolišev je strokovnjakom jasno, ne pa o njihovem vplivu na dozorevanje, oploditev, življenjsko dobo cepljenih žlahtnih sort. V ta namen so potrebne dolgotrajne raziskave, ki jih, jasno, nihče še ni opravil. Vse je odvisno od znanja in izkušenj posameznih strokovnjakov, ki delajo na tem področju. To

pa ni dovolj. Čas je torej, da se tudi na tem področju nekaj naredi, kar bo veljalo.

Treba je zato vprašati deželno kmetijsko upravo, kdaj bo začela načrtno reševati tovrstne probleme, zlasti glede potreb Tržaške, ki je v tem oziru najbolj zanemarjen vinogradniški predel. Že samo dejstvo, da se deželne kmetijske oblasti niso nikoli zavzele, da bi, na zahtevo tržaških strokovnjakov, dobila Tržaška vsaj trsnico, pove marsikaj. Tako seveda ne more več naprej. Kmetijske, pa tudi politične organizacije, bi se morale bolj zavzemati za rešitev teh problemov in stalno zahtevati od deželnih oblasti, da vendarle pride do kmetijske politike, ki bo upoštevala posebne razmere na Tržaškem. Odgovorni kmetijski organi bi morali vedeti, kaj vse je potrebno narediti na posameznih področjih za dvig tržaškega kmetijstva. O tem obstaja tudi marsikaj napisanega. Vsekakor je vinogradništvo na Tržaškem precej prepuščeno samo sebi. Rešitev določenih problemov je vezano na predhodno znanstveno preučevanje odprtih vprašanj. Če ne v deželi sami, pa je v sosednjih deželah dovolj ustanov, ki bi lahko preučile vprašanja, kot je npr. vprašanje trtnih podlag. Nujno pa je, da pristojne deželne kmetijske oblasti naročijo take študije. Primerno bi bilo tudi sodelovanje s

strokovnjaki sosednje Slovenije, posebno glede izbora podlag za kraško področje. V Tomaju so namreč že leta 1966 začeli s preizkušanjem podlag za refošk.

—o—

HOČE VZBUJATI SOVJETSKA ZVEZA (dalje z 2. strani)

tudi neodvisnost Jugoslavije, kot dokazujejo izjave obeh predsedniških kandidatov v Ameriki med zadnjim volilnim bojem, in morda še kaj več. Torej si je razložiti sovjetsko oboroževanje samo s stremljenjem v vztrajanjem pri ideji širjenja komunistične revolucije s sovjetskim orožjem, ali pa z nekakim paničnim strahom pred razpadom lastnega sistema zaradi procesa notranje demokratizacije, kot ga oznanjata vedno večje število disidentov in beguncev, ki zaprosijo za politično zavetje na Zahodu, in nujna razširitev procesa dekolonizacije tudi na narode Sovjetske zveze.

Ali misli vladajoča kremelska skupina, da bo z oboroževanjem preprečila ta proces in ga odvrnila od svojih mej? Ali pa enostavno le nadaljuje agresivno imperalistično politiko svoje predhodnice carske Rusije, ki je grabila po tuji zemlji od Kitajske do Poljske in Finske? Nobene teh domnev ni izključiti in nobena ni razveseljiva, vse pa dokazujejo, kako podrejeno vlogo igra socializem, ali če hočemo marksizem v dejanski politiki Sovjetske zveze, kljub temu, da se stalno sklicuje nanj in skuša svojo notranjo in zunanjo politiko utemeljiti z Marxovimi teorijami.

ČLOVEK PROTI LETU 2000

OKO NA NEBU

Cena teh orjaških obrambnih sistemov je seveda astronomska. Agencija za nadzorstvo orožja in oborožitve (Arms control and disarmament agency) ceni, da so države vsega sveta v prvih 70 letih našega stoletja porabile 4000 milijard dolarjev za vojne in oborožitve. S sedanjim ritmom razvoja pa bi isto vsoto dosegli v enem samem desetletju. Levji delež odpade seveda prav na obe velesili. Če prištevamo k temu še mnenje kritikov, ki so te vrste tekmo upravičeno ocenili kot brezupno večanje vojaških stroškov, brez najmanjše protiusluge na področju varnosti, ni čudno, da sta velesili končno pristali na pogajanja SALT I (Strategic Arms Limitation Talks) in maja 1972 res tudi podpisali omejen sporazum.

Ko prebiramo 12. člen te pogodbe, nam pa-
dejo v oči nekateri navidezno kritični odstavki:

1. Da zagotovi spoštovanje določb pogodbe, bo vsaka podpisnica za preverjanje uporabljala razpoložljiva državna tehnična sredstva.

2. Vsaka podpisnica izraža svoj pristanek na nevmešavanje v sopodpisnična državna tehnična sredstva za preverjanje.

3. Nobena podpisnica ne bo namerno podvzela ukrepov, ki bi preprečili nadzorstvo z državnimi tehničnimi sredstvi za preverjanje.

Kaj so pravzaprav »national technical means of verification«, ta »državna tehnična sredstva za preverjanje«? V prvi vrsti so to vohunski sateliti. Daleč za temi pridejo v poštev razni radarji: na kopnem, na ladjah in na letalih. Prav v zvezi z zadnjimi smo lahko zasledili v

specializiranim italijanskem tisku pred kratkim precej polemik. V okviru obrambne organizacije NATO je Italija dolžna, da si omisli pet letelih radarskih postaj A+ACS. Gre za štirimotorni reaktivec Boeing, poln najmodernejše elektronske krame, kot v kakem znanstvenofantastičnem filmu; na hrbtu ima okroglo anteno z 12 metri premera. Fantastična je seveda tudi cena: 65 milijard lir ali 730 tisoč lir za kilogram... Tradicionalno vohunstvo, tisto, ki zaradi svoje človeške odmevnosti od nekdanj draži domišljijo romanopiscev, je v tovrstnem modernem obveščanju že skoro nepomemben dejavnik. Velesilama doteka preko 90 odst. informacij po drugih kanalih: od analize tiskanih vest, do radijskega prisluškovanja in do fotografij z zraka. Pravo revolucijo pa je na tem področju omogočilo računalniško obdelovanje podatkov.

Ugotovili smo torej, da so »državna tehnična sredstva za preverjanje« čisto preprosto vohunski sateliti. Seveda je njihovo delovanje zavito v najstrožjo tajnost, vendar si je iz raznih virov mogoče ustvariti precej zaokroženo podobo o tem, kar zmorejo in kaj lahko iz teh podatkov potegnejo specialisti.

Osnovna svojstva zemeljske atmosfere utesnjujejo pogled satelitskih »čutil« na tri spektralna »okna«: vidna svetloba, širok infrardeč pas okoli valovne dolžine osmih mikronov in pa nekatere radarske frekvence. Večanje jakosti raketnih motorjev je na tem področju pomenilo večje in težje satelite, povečanje števila »čutil«, boljšo resolucijsko zmogljivost in prav konkretno tudi večje kolote filma. Vzporedno so

se razvijali tudi pridruženi komunikacijski sistemi in s temi povezano prenašanje podatkov je postalo zanesljivejše. Omenili smo resolucijo; prav to je ključna točka celotne zadeve. Z nekaj besedami bi jo lahko označili kot mero najmanjšega predmeta, ki ga na sliki še lahko razločimo. K sreči jo označuje preprost matematični obrazec, ki nam omogoči, da lahko ocenimo osnovno zmogljivost satelitske fotografije. Vzemimo recimo nekaj podatkov, ki so znani. Itek Co. je npr. izdelala za misijo Apollo fotoaparat z žariščno razdaljo 60 cm. Z njim so slikali lunino površino iz razdalje 96,5 km. Talna resolucija je znašala 90 cm. Če sedaj te podatke vnesemo v omenjeno matematično formulo, pridemo do prav zanimivih ugotovitev. Starejši sateliti naj bi nosili fotoaparate z žariščno razdaljo 2,5 m. Če so fotografirali iz poprečne razdalje 160 km, je resolucija znašala 37 cm: to pomeni, da je na slikah razpoznaven že predmet v velikosti hišnega psa! Današnja resolucijska moč je prav gotovo dosti boljša, saj so se med poučenimi že leta 1960 širile govorice o objektivih s šestmetrsko žariščno razdaljo. Strokovnjaki so si vsekakor edini v ocenitvi, da so današnji satelitski sistemi že dosegli tisto zgornjo mejo resolucije, ki jo pogojujejo atmosferski efekti.

Ameriške izvidniške satelite navadno izstreljujejo v kalifornijskem letalskem oporišču Vandenberg. Njihova tirnica je eliptična. Najbližja točka znaša 160 km in revolucijska perioda poldrugo uro. Satelit posreduje podatke Zemlji na dva načina. Po prvem odvrže osvetljeni film s posebnim padalom in seveda v primerni embalaži. Zavoj prestrežejo že v zraku posebna letala. Film nato na Zemlji razvijejo in analizirajo. Po drugi metodi pride do razvijanja filma že v samem satelitu. Posebne aparate

(Dalje na 8. strani)

Strokovni izraz *zugzwang* vam je najbrž znan: pomeni položaj, v katerem je šibkejša stran (v študijah in problemih je ta — po dogovoru — črni) tepena z nebodijetrebno okoliščino, da razpolaga s skrčenim številom potez, če ne celo z eno samo. Vrh tega so razpoložljive poteze še ena slabša od druge. Ko bi uboga črna para smela kavalirsko (»Prosim, za Vami«) preskočiti potezo, bi še šlo, a kaj, ko to ni dovoljeno! Pravica do poteze se pri *zugzwangu* skoraj bi rekli rogaže sprevrže v obveznost igranja iste poteze. Obvezno pa nikoli ni dobro: (primer: obvezno šolanje, obvezna vojaščina, obvezna stranka, itd.), zato mora obvezani tako ali drugače nastradati, obvezujoči pa se tako ali drugače okoristiti.

Kako pripeljati nasprotnika v *zugzwang*, ni lahka umetnost (nedosežno se je nanjo spoznal Nimcovič) in menda ne boste zahtevali, da bi v teh vrsticah iz težke umetnosti napravili lahko znanost. Največ, kar vam lahko nudimo, je formula: stisnjen položaj-vzrok, *zugzwang*-posledica. S tem pa — dobro se zavedamo — še zdaleč nismo iznašli smodnika.

Če že priprave ne znamo, pa vsaj pokažimo izkoriščanje *zugzwanga* na izbranem zgledu (Gruber, 1932). Upajmo, da nas ne bodo za kazen kot toliko drugih utopili v tržaškem Zalivu.

BELI: Ke4, Ld7, Se8, h3

ČRNI: Kh5, Dh8, f6, h4, h6, h7

Beli na potezi zmaga.

Črni grozi z 1...f5 odpreti dami pot v svobodo. Beli zatiralec mu to brž prepreči:

1.Kf5

Črni razpolaga z natanko 4 potezami, od katerih tri vodijo do takojšnjega mata. Preostaja četrta, ki pa vodi do mata v 7 potezah:

1..Df8, 2.Sg7+!! Dg7: (izsiljena, kot vse ostale poteze črnega), 3.Le8+ Dg6, 4.Lg6+ hg6+.

Beli je zamenjal obe lahki figuri za damo. Materialno gledano bi se zamenjava ne splačala, saj ostane črni s štirimi kmeti proti enemu belemu. Toda črni ostane tudi v stalnem *zugzwangu*, zato bo edini beli kmet lahko matiral. Takole bo stvar izpeljal:

5.Kf6: g5, 6.Kf5 g4, 7.hg4: mat.

—o—

Iz Goriške

Stalno slovensko gledališče v Trstu - Slovenska Prosvetna zveza v Gorici in Zveza Slovenske Katoliške prosvete v Gorici v sodelovanju z ustanovo za kulturne in umetniške prireditve EMAC iz Gorice

GOSTOVANJE

LUTKOVNEGA GLEDALIŠČA iz LJUBLJANE

Svetlana Makarovič

SOVICA OKA

Režija in obnova predstave Matjaž Loboda
Osnutki za lutke in sceno Jaka Judnič
Pesmi uglasbila Svetlana Makarovič
Glasb. oprema in priredba Franci Ogrizek
Izvedba lutk Janko Štefe
Izvedba kostumov Beca Štupnik
Vojko Štuhec
Tehnično vodstvo Salko Bašič
Ciril Jagodica

V ponedeljek, 10. januarja ob 9.30 in 11.30
v Katoliškem domu v Gorici

Nujni enotni nastopi in akcije

(Nadaljevanje s 1. strani)

Morova vlada, je torej ostal nespremenjen, tako da je v njem govor le o zaščiti slovenske narodnostne skupnosti na bivšem področju A neuresničene Tržaškega ozemlja, se pravi v sedanjih tržaških pokrajini. »Delo«, glasilo komunistične partije Italije za slovensko narodno manjšino, v svoji zadnji številki (31.12.1976) si takšno ravnanje takole razlaga: »Reakcionar na in zmedena kampanja proti osimskim sporazumom, predvsem na Tržaškem, je ustvarila tako vzdušje, da so demokratične stranke sklenile, da se ratifikacijski zakon ne sme popravljati in da bodo zato odbijale vsak predložen popravek.... Preudarnost je torej narekovala iskanje druge poti.«

To pot očitno predstavljata obe omenjeni resoluciji, od katerih je prva tudi formalno sestavni del ratifikacijskega zakona, saj je o njej poslanska zbornica glasovala, medtem ko je druga resolucija, ki natančneje obravnava specifične probleme slovenske manjšine, ostala le na ravni priporočila vladi.

Priznati je sicer treba, da so demokratične stranke pri parlamentarni razpravi imele jasno pred očmi tudi problematiko slovenske narodne manjšine v Italiji in da so spoznale ter priznale nepopolnost vladnega zakonskega os-

nutka, ki govori le o zaščiti dela slovenske narodnostne skupnosti. Ugotoviti pa je treba, da niso hotele tvegati kakih popravkov v korist zaščite celotne manjšine zaradi »vzdušja«, ki je nastalo zlasti na Tržaškem, prav gotovo tudi znotraj vseh demokratičnih strank. Tako modrovanje moramo vsekakor vzeti realistično na znanje, čeprav močno diši po stari pesmi, ki jo že več kot desetletje poslušamo od vodilnih krogov tržaške Krščanske demokracije, češ da moramo Slovenci upoštevati, da italijanske množice, pa naj pripadajo tej ali oni »demokratični« politični skupini, še niso pripravljene na pravično in popolno ureditev manjšinske problematike in bi se zato naglica utegnila spremeniti v pravi pravcati bumerang.

Kaj zdaj? Na drugem mestu si dovoljujemo ponoviti svoj stari predlog o skupnem nastopu in skupnih ter enotnih akcijah vseh slovenskih sil, brez kakršnekoli razlike, za čimprejšnji začetek izvajanja osimskih sporazumov. Gre za predlog, ki po našem mnenju ni le utemeljen v politični dejanskosti, temveč tudi in zlasti v skladu z zdravo pametjo.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

ČLOVEK PROTI LETU 2000

(Nadaljevanje s 7. strani)

ture spremenijo svetlobne nianse na razvitem filmu v električne signale in jih spravijo v elektronske pomnilnike. Ko se satelit znajde nad posebnimi prisluškovalnimi postajami na kopnem ali na morju, avtomatično odda podatke na zahtevo prisluškovalne postaje.

Poleg normalne uporabljajo sateliti tudi fotografijo z infrardečimi žarki. Ker oddajajo predmeti na Zemlji energijo pretežno v tem delu spektra, pomeni, da v tem primeru osvetlitev ni odvisna od Sonca. Uporabljajo jo zato predvsem za nočne razmere, ali za polarne predele. Vendar pa je fotografija z infrardečimi žarki nepogrešljiva še zaradi drugih lastnosti. To, kar dejansko beleži, so temperaturne razlike in zato zlahka prodre skozi sovražnikovo kamuflažo ali pa zazna podzemne naprave. Lahko bi celo trdili, da nam včasih fotografira tudi preteklost. Recimo, da je lep, sončen dan. Do pred kratkim je na asfaltni cesti, ki jo sedaj fotografiramo, stal avtomobil in metal najo senco. Ker fotografiramo temperaturne razlike, bomo na sliki našli lepo izčrtane konture avtomobila, ki pa ga tam ni več. Če istočasno posnamemo tudi navadno fotografijo, bo seveda na tej cesti prazna. S primerjanjem obeh bo strokovnjak ugotovil, da je sedaj cesta prazna, da pa je bil tam do pred kratkim parkiran avtomobil.

Ameriško vojno letalstvo je že marca 1955, pod pokroviteljstvom povsod prisotne organizacije CIA, izdalo formalni nalog za strateški satelitski sistem. Po enem letu ostrega tekmovanja je bila izbrana družba Lockheed, kateri je bila poverjena naloga, da razvije nosilno raketo Agena. Avgusta 1960 so z vohunskega satelita Discoverer 13 prvič prestregli zavojček filma. 31. januarja 1961 so spravili uspešno v tirnico Samos II, prvi opazovalni satelit, ki je oddajal na Zemljo podatke preko radijskih valov. Zadeva je med drugim povezana z vprašanjem »raketne vrzeli«, ki je takrat grenila

Amerikancem spanec. Ruski vesoljski uspehi so namreč sprožili v ZDA pravo psihozo, da jih Sovjeti nadkriljujejo na področju medkontinentalnih raket. Prav podatki, ki sta jih posredovala Discoverer 14 in Samos II., so prispevali odločilno k pomiritvi duhov v ZDA in 6. februarja je tedanji obrambni minister Mc Namara neformalno izjavil, da »raketne vrzeli« ni. Glasnik Bele Hiše je njegovo izjavo sicer zanikal, toda okoli septembra istega leta je bilo že splošno znano, da razpolagajo Sovjeti le s 14 medcelinskimi izstrelki.

Po teh začetnih uspehih se je zmagoslavna pot satelitskega vohunstva nadaljevala in dosegla polno operativnost nekako okoli leta 1966. Pozornim opazovalcem namreč ni ušlo dejstvo, da so se pogosto znašli na tirmici po 2 ali trije sateliti istega tipa. To pomeni, da so bila takrat v ospredju vprašanja elektronske in mehanske zanesljivosti in da je bilo dostikrat treba nadomestiti satelit, še predno je dovršil svoje naloge. Po letu 1966 to dvojno ali celo trojno kritje odpade: sistem je torej dosegel polno učinkovitost in zanesljivost. Z letom 1971 nastopi službo nova, četrta generacija vohunskih satelitov. Big Bird, Veliki Ptč, kot je neuradno ime temu novemu prišleku, tehta 9000 kg, nosi fotoaparat, ki ga je nalašč zanj izdelala tvrdka Kodak in fotoaparat z visoko resolucijo znamke Perkin - Elmer. Filme razvija sam. Opremljen je s komplicirano elektronsko aparaturjo za prenos slike v električne signale, ki jih potem oddaja preko nove, 6-metrške antene. Če opazovalce na Zemlji posebno zanima kako področje, lahko že pri drugem obhodu usmeri nanj visokoresolucijsko kamero. Po nepotrjenih poročilih naj bi bila resolucijska moč boljša kot 30 cm. Če to odgovarja dimenzijam mačke, prav gotovo ni bila fotogeničnost prijazne domače živalice tista gonilna sila, ki je smotrno preračunano spravila visoko na nebo to orjaško indiskretno oko, vredno kako stotino milijard lir.

S. M.